

Spørgsmålet om, hvorvidt »politibestandsbestemmelser« skal fortolkes således, at kravet om retskendelse er fraveget, kan ikke anses for afklaret, hverken i den forfatningsretlige litteratur eller i retspraksis. Om spørgsmålet kan bl.a. henvises til Peter Germer, *Juristen* 1967, side 138 ff., Max Sørensen, a.st., side 365, Alf Ross, a.st., side 635, Henrik Zahle, a.st., side 196 ff., og Betænkning 1039/1985 om Tvangsindgreb uden for Strafferetsplejen, side 85 ff.

2.2. Udtrykkelig fravigelse af kravet om retskendelse

I de tilfælde, hvor lovgivningsmagten har udnyttet muligheden for at fravige grundlovens hovedregel, er det normalt udtrykkeligt bestemt, at det pågældende indgreb kan foretages »uden retskendelse«.

I Justitsministeriets besvarelse af 8. januar 1996 af spørgsmål nr. 34 fra Folketingets Retsudvalg (alm. del – bilag 67) er det oplyst, at der ved en søgning i Retsinformations database er fundet 111 love, som indeholder sådanne bestemmelser.

Til belysning af den nærmere udvikling på området har Sekretariatet for Retsinformation udarbejdet en oversigt (pr. 11. november 1996) over love og bekendtgørelser m.v., som indeholder ordene »adgang« og »uden retskendelse« i samme sætning. Oversigten viser de love m.v. af det nævnte indhold, som år for år er offentliggjort i Lovtidende. Oversigten omfatter perioden fra 1. januar 1986, hvor samtlige ministerier blev tilknyttet Retsinformation.

I denne periode har antallet af de nævnte love m.v. fordelt sig således: 1986: 12, 1987: 15, 1988: 14, 1989: 15, 1990: 16, 1991: 21, 1992: 40, 1993: 44, 1994: 40, 1995: 35, 1996: 23.

Oversigten skal læses med forbehold. Der er således ikke tale om, at der hvert år er kommet det nævnte antal »nye« love til, som fraviger hovedreglen om retskendelse.

For det første indeholder oversigten en række lov bekendtgørelser, d.v.s. sammenskrivninger af den oprindelige lov med senere ændringslove. I disse tilfælde er der blot tale om en gengivelse af allerede gældende love. For det andet er der i nogle tilfælde tale om, at en lov, som indeholder en bestemmelse om hjemmel til husundersøgelse uden retskendelse, ophæves og erstattes af en ny lov, som indeholder en tilsvarende bestemmelse. Som eksempel kan nævnes lov nr. 397 af 14. juni 1995 om statsgaranti og ydelsestilskud ved lån til yngre jordbrugere.

For at supplere den statistiske oversigt har Justitsministeriet indhentet en udtalelse fra tre ministerier, inden for hvis ressort der findes relativt mange bestemmelser af den nævnte karakter. Det drejer sig om Skatteministeriet, Landbrugs- og Fiskeriministeriet samt Miljø- og Energiministeriet.

I Landbrugs- og Fiskeriministeriets udtalelse hedder det bl.a. følgende:

»Siden 1970 har der været et stigende antal undtagelser fra grundlovens § 72. Dette hænger til dels sammen med Danmarks indtræden i EF. Der administreres således en lang række EU finansierede og medfinansierede ordninger. På disse ordninger er der forordningsmæssigt fastsatte krav om fysisk kontrol på stedet af støttebetingelsernes overholdelse. Kontrollen på stedet udgør i visse tilfælde 5-10 % af samtlige støtteansøgninger.

Det er for reglerne karakteristisk, at undersøgelserne som oftest alene rettes mod erhvervs-mæssigt benyttede lokaler.

Ved reglerens indsættelse har man nøje afvejet retssikkerhedshensyn mod administrative effektivitetshensyn.

Man har i de på listen anførte love fundet det nødvendigt at benytte undtagelsesreglen i grundlovens § 72 for at sikre overholdelsen af lovgivningens regler på områderne.

Det har i afvejningen indgået, at der ikke synes at være fare for misbrug af kontrolbeføjelserne. Der er for størstedelens vedkommende tale om udførelse af en foreskrevet regelmæssig rutinemæssig kontrol, hvor det kan være af stor værdi, at kontrolbesøget foregår uanmeldt. I disse tilfælde vil en domstols prøvelse af betingelserne blive af overvejende formel karakter. Herved vil der ikke reelt være vundet noget i retssikkerhedsmæssig henseende. Dertil kommer, at der ville ske en svækkelse af kontrolmyndighederne med deraf følgende risiko for svig med offentlige midler.«

I Skatteministeriets udtalelse hedder det bl.a. følgende:

»Alene antallet af kontrolbestemmelser giver ikke et dækkende billede af, i hvilket omfang forvaltningsmyndigheder har adgang til privat ejendom uden retskendelse.

Det skyldes bl.a., at det på skatteministerens ressort til en vis grad beror på et metodevalg, hvor snævert et kontrolområde er afgrænset. Eksempelvis kunne punktafgiftslovene til en vis grad have været udformet med fælles kontrolbestemmelser, eller de fælles kontrolbestemmel-